

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. május 16.

SZOCIÁLIS ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató a vizsgázók teljesítményének értékeléséhez
(az értékelő tanárok részére)

Tévedés esetén helyes megoldásnak csak egyértelmű javítás fogadható el.

A javítási-értékelési útmutatótól eltérő, de tartalmában azonos, egyéb helyes megoldás is elfogadható a négyzögben található ponthatáron belül a csillaggal (*) jelölt kérdéseknél.

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.

A pontszámot a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve kell beírni (pl.: 23,33 pont kerekítve 23 pont, 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont, egész szám esetén nincs teendő).

1. Oldja meg a következő feladatokat!

a.) Az alábbi meghatározások melyik tudományterülethez tartoznak?

Írja a fogalom számát a táblázat megfelelő helyére!

1. Az International Federation of Work (IFSW) 2014. évi globális definíciója szerint a a társadalmi változásokat, a fejlődést és a társadalmi összetartozást, az emberek cselekvőképességének fejlesztését és az emberek felszabadítását célul tűző szakma és tudományág.
2. A kifejezést Auguste Comte alkotta 1838-ban a latin *socius* (társ, társaság) és a görög *logosz* (tudomány, ismeret) szavakból. Comte úgy gondolta, hogy egyesíti az emberiség összes tudását, beleértve a történelmet, a pszichológiát és a közgazdaságtant.
3. A lelki élettal, lelki jelenségekkel foglalkozó tudomány a
4. A a társadalom működésével foglalkozik, azt kívánja befolyásolni a szociális élet területén. Történelmileg kialakult intézményrendszer, amely kielégít bizonyos piaci kapcsolatok révén nem megfelelően biztosítható szükségleteket. Túlnyomórészt az állami elosztás, illetve újraelosztás eszközeivel működik, relatíve önálló intézményrendszerek együtteseként.
5. A a pszichológia egyik ága, feladata annak a meghatározása, hogyan befolyásolja az egyén gondolkodását, érzelmeit, viselkedését mások tényleges, képzetes vagy mögöttes jelenléte. Az egyének közötti interakcióval, a társas érintkezés pszichológiájával foglalkozik.
6. A minden olyan tevékenység, melynek célja az egészséges lelki élet kialakítása és megtartása, továbbá multidiszciplináris, holisztikus szemléletű tudomány is. A lelki kapcsolati kultúrát, valamint az önmagunk elfogadását, az önismeretet, a másikat, illetve a másság elfogadását, a szociális, kulturális különbözőségekre tolerálását is jelenti.

- A) mentálhigiéné
- B) szociológia
- C) szociálpolitika
- D) szociálpszichológia
- E) pszichológia
- F) szociális munka

A	B	C	D	E	F
6.	2.	4.	5.	3.	1.

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen hat pont adható.

b) *Írjon a fenti tudományterületekhez egy-egy tudóst!

Egy név csak egyszer fogadható el.

- A) **Buda Béla, Bagdy Emőke**
- B) **Émile Durkheim, Andorka Rudolf**
- C) **Zombori Gyula, Krémer Balázs**
- D) **Kurt Lewin, Gordon Allport**
- E) **Abraham Maslow, Erik H. Erikson**
- F) **Ferge Zsuzsa, Hilscher Rezső**

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen hat pont adható.

2. *Írja a fogalmak mellé a megfelelő magyar kifejezéseket!

- emóció **érzelem**
- empátia **beleélés**
- frusztráció **akadályoztatás**
- koordináció **összehangolás, összerendezés**
- tolerancia **tűrőképesség**

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

3. *Soroljon fel a társadalom megismerésére szolgáló adatgyűjtési módszerek közül hármat!

- **dokumentumok elemzése**
- **megfigyelés**
- **interjú**
- **kísérlet**
- **kérdőíves vizsgálat**

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen három pont adható.

4. *Jellemezze a vérmérsékleti típusokat!

Írjon mindegyik típushoz három-három jellemzőt!

lelki alkat	jellemző tulajdonságai
szangvinikus	<p>Jókedvű, magabiztos és optimista emberek, akik jól érzik magukat társaságban, és könnyen tesznek szert új barátokra. Általában kreatívak és álmodozók, hajlamosak a késésre, és sokszor elfelejtenek dolgokat. Beszédeselek, szociálisak.</p> <p>Pozitívumok: kíváncsi, örök gyerek, nagy mesélő, a jelenben él, érzelmes és demonstratív, könnyen barátkozik, kreatív és színes egyéniség.</p> <p>Negatívumok: naiv, hangos, mindig túloz, könnyen haragra lobbán, sokat panaszkodik, feledékeny, nem tud koncentrálni, fegyelmezetlen és felszínes.</p>
kolerikus	<p>Erős temperamentumú, hirtelen haragú, lobbánékony. Felkészült és fegyelmezett, tökéletes vezető jellem, tele ambíciókkal. Erős motivációja van, magától kezd bele dolgokba és keményen dolgozik. Túlteszi magát az életből fakadó nehézségeken és közben sokat teljesít. Legyőzi az akadályokat és sikeresen elvégzi a feladatokat, viszont ha valami nem sikerül, könnyen depresszióba eshet.</p> <p>Pozitívumok: született vezető, dinamikus, független, önálló, elkötelezett, célratörő, jó szervező, jól reagál vész helyzetben, csapatban is jól dolgozik.</p> <p>Negatívumok: mindig ő a főnök, türelmetlen, érzelemmentes, nem tudja elengedni magát, túl domináns, nem tolerál hibákat, manipulál, sosem kér bocsánatot.</p>

melankolikus	<p>Elmélkedő, mélyen gondolkodó, nagymértékű gondosság, komolyság jellemzi. Szeret magában lenni, kedveli a csendet. Nagyon érzelemorientált. Időt szán arra, hogy több oldalról közelíthesse meg egy dolgot. Szívesen csatlakozik másokhoz, azt szereti, ha mások kezdeményeznek irányába. Lelkiismeretes és kreatív.</p> <p>Pozitívumok: tehetséges, kreatív, analitikus, maximalista, filozofikus, érzékeny mások gondjaira, idealista, önfeláldozó, lelkiismeretes.</p> <p>Negatívumok: hajlamos a depresszióra, pesszimista, a negatívumokra emlékszik, mazochista, kritikus, bizonytalan, tele van ellentmondással, esetenként hipochonder.</p>
flegmatikus	<p>Nyugodt vérmérsékletű, higgadt. Nagyon nehéz motiválni, vagy valamilyen cselekvésre indítani, lassú és időnként lusta, és szeret olyan dolgokat csinálni, amelyek nem vesznek igénybe túl sok energiát. Emellett kedves, lehet ráj számítani, kiszámítható és hűséges barát. Passzívan szociális, mert sokkal jobban szereti az embereket figyelni, mint aktívan részt venni egy beszélgetésben. A munkahelyen az együttműködéséről híres.</p> <p>Pozitívumok: kényelmes, összeszedett, nyugodt, szimpatikus, kedves, csendes, szellemes, konfliktuskerülő, jól dolgozik nyomás alatt is, jó hallgató, élvezetes beszélgetőtárs.</p> <p>Negatívumok: önző, kerüli a felelősséget, aggodalmaskodó, nem lelkes, önelégült, túl könnyen veszi a dolgokat, nincs motivációja, lusta, ellenáll a változásoknak.</p>

Helyes válaszonként egy-egy pont, típusonként három pont, összesen tizenkét pont adható.

5. Húzza alá a családnak azon funkcióit, amelyeknek szerepe jelentősen nem csökkent a családon belül a modern termelési egységek megjelenésével!

termelési funkció

fogyasztási funkció

reprodukciós funkció

a gyermekek szocializációja

a felnőttek pszichés védelme

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen három pont adható.

6. *Mit nevezünk előítéletnek?

Olyan **előzetes ítélet**, amely megelőzi a valóságról alkotott konkrét benyomásokat.

Egy csoporttal vagy **csoport tagjával szemben** megnyilvánuló **negatív érzelmi viszonyulás**, amely azon alapul, hogy az egyén a kérdéses csoportnak a tagja.

A helyes válaszáért összesen 2 pont adható.

7. *Soroljon fel négy szociális alapszolgáltatást az „1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről” alapján!

Lehetséges válaszok:**Szociális alapszolgáltatások I.**

Étkeztetés

Házi segítségnyújtás

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

Családsegítés

Szociális alapszolgáltatások II.

Falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás

Közösségi ellátások

Támogató szolgáltatás

Utcai szociális munka

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen négy pont adható.

8. *Írja le, hogy mi a különbség az abszolút és a relatív szegénység között!

Abszolút szegénységről akkor beszélünk, ha az **egyén vagy a család helyzete** azon **létminimum alatt marad**, amely az egészséges élet biztosításához szükséges.

A relatív szegénység viszont azt jelenti, ha az **egyén vagy a család** – különböző életkörülmény-mutatók alapján: jövedelem, lakásviszonyok, iskolai végzettség stb. – **elmarad** az adott **társadalom átlagos viszonyaitól**.

Mindkét fogalomban 2-2 kulcskifejezés szerepel.

Két kulcsszó 2 pont, 1 kulcsszó 1 pont, összesen négy pont adható.

9. Húzza alá, mely fogalmakkal áll kapcsolatban a szociálpolitika!

kulturális elit	<u>törvények</u>	vállalkozók rétege
<u>gazdaságpolitika</u>	<u>humánpolitika</u>	vallás

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen három pont adható.

10. Soroljon fel a bölcsőde és a család kapcsolattartásának formáiból ötöt!

- **családlátogatás**
- **beszoktatás, majd a gyermek bevétele és kiadása**
- **szülői értekezlet**
- **fogadóóra**
- **üzenőfüzet**
- **nyílt nap**
- **Szülői munkaközösség**

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

11. *Ismertessen a csecsemő- és kisgyermekkorú gyermekek játékeszköz-kiválasztásának szempontjai közül hármat-hármat!

A játékszer legyen:

- **könnyen megmarkolható**
- **színes, figyelemfelkeltő**
- **kellemes hangú (pl. csörgő)**
- **recés, domború, lukacsos felületű**
- **üreges, nyújtson lehetőséget a pakoláshoz**
- **könnyen tisztítható**

A játékszer ne legyen:

- **könnyen széteső**
- **pici elemekből álló**
- **a festék/színezőanyag mérgező**
- **erős, kellemetlen hangot adó**
- **éles, szúró, balesetveszélyes**

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen hat pont adható.

12. *Soroljon fel a fogyatékoság megjelenési formáiból ötöt!

Lehetséges válaszok:

- látássérültség
- hallássérültség
- mozgássérültség, mozgáskorlátozottság
- értelmi fogyatékoság, értelmi akadályozottság
- beszéd fogyatékoság
- autizmus
- halmozott fogyatékoság

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

13. *Egészítse ki a mondatban a kiscsoport jellemzőit!

A kiscsoport az a formáció, amelyben a tagok létszáma **alacsony**, a csoporttagok egymást személyesen **ismerik**, lehetőség van a közvetlen **kapcsolatok** kialakítására.

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen három pont adható.

14. *A munkanélküliek ellátásával kapcsolatban hogyan jellemezhetők a sikeres ellátások?

Soroljon fel ötöt!

- **A sikeres támogató ellátások nem munkát akarnak adni, hanem helyzetbe akarják hozni a munkanélkülieket ahhoz, hogy önmaguknak találjanak munkát.**
- **Kulcselemei: a munkanélküli lét problémáinak feltárása, motiválás az önbizalom és önbecsülés megerősítésére.**
- **Reális lehetőségek feltérképezése, mérlegelése.**
- **A segítségnyújtásra képes természetes támogatórendszerek számbavétele (rokonok, barátok, távoli ismerősök), a munkaerőpiaci horizontok kitágítása.**
- **A célok elérése során felmerülő akadályok elhárítása (gyerekelhelyezés, bejárás, ingázás).**

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

15. Csoportosítsa az alábbi magállapításokat a magyarországi munkaerő vándorlásával kapcsolatban a megadott szempontok alapján!

Írja a megfelelő sorba az adott állítások sorszámát!

Igaz: 1., 3., 4., 5.

Hamis: 2.

Állítások:

1. Az EU-csatlakozás előtt a migrációt tervező magyarok legkedveltebb célországai Németország és Ausztria voltak.
2. A migrációs szándék az életkor előrehaladtával erőteljesen emelkedik.
3. Az iskolázottság jelentős mértékben növeli a migrációs szándékot.
4. Az emberi tőke mutatói közül kiemelkedően motiváló az idegennyelv-ismeret.
5. A kivándorlás egyik fő ösztönzője a várható magasabb bér.

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

16. * Soroljon fel az alábbi gyógyszerformák közül ötöt-ötöt!

Szilárd gyógyszerformák:

tabletta, pirula, kapszula, drazsé, por, tapasz, kúp, tampon, paszta

Folyékony gyógyszerformák:

oldat, keverék, csepp, spray, inhaláló, gőz, rázókeverék, ecsetelő, injekció

Helyes válaszonként 0,5 pont, összesen öt pont adható.

17. *Adjon ellátottjának hat tanácsot nátha, megfázás esetére!

Lehetséges válaszok:

- **mindent meg kell tenni a felülfertőződés elkerülésére**
- **ilyenkor gyakoribb kézmosás szükséges**
- **fontos a papírzsebkendők higiénikus kezelése**
- **sűrűn kell szellőztetni**
- **a tömegközlekedési eszközök használatának lehetőség szerinti kerülése**
- **tanácsos párasítani sóoldattal vagy kamillafőzettel teli tálka elhelyezésével a radiátoron**
- **a nyálkahártyára nyugtató hatással van a bőséges folyadékbevitel, megindítja a váladékozást is**
- **tanácsos meleg folyadékot inni**
- **a meleg leves is enyhíti a tüneteket**

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen hat pont adható.

18. Párosítsa az égés fokozataihoz a megfelelő jellemzőket, és írja mellé a betűjelüket!

1. Elsőfokú égés:	C
2. Másodfokú égés:	B
3. Harmadfokú égés:	D
4. Negyedfokú égés:	A

A/ Elpusztulnak a bőr alatti szövetek is, el is szenesedhet az égett végtag.

B/ Felületes sérülés és mélyebb égés is tapasztalható, a fájdalmas seb alapja piros, hólyag alakul ki, ha hozzáérünk, elfehéredik.

C/ A bőr legfelső rétege ég meg: kivörösödik és fáj.

D/ Teljes vastagságában sérül a bőr, a fájdalmat érzékelő receptorok is kárt szenvednek, ezért a beteg már nem érez fájdalmat.

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen négy pont adható.

19. Az alábbi eset kapcsán oldja meg a feladatokat!

A 9. osztályos Péter szülei külföldön dolgoznak nagypapája balesetben meghalt.

A fiú a nagymamájával él, aki nagyon szereti, folyton aggódik, hogy valami baj éri az unokáját. Péter legkedvesebb barátja, Gábor közelében lakik. Mivel messze laknak az iskolától, a nagymama mindkét fiút reggel és délután autóval viszi oda és haza. Bár a fiúk az iskolában ebédelnek, hazatérve Pétert otthon is bőséges ebéd, sütemény várja, többször Gábort is meghívják. Péter nem akarja a nagymamáját megbántani, ezért újból ebédel, megeszi a süteményeket is. A kamasz túlsúllyal küszködik, az elhízott fiút többen csúfolják, kevesen barátkoznak vele az osztályban. Gábor is észrevette, hogy egy pár kilót felszedett. A fiúkat az zavarja, hogy iskola után nem tudnak a többiekkel beszélgetni, egy kicsit „lógni”, mert tanítás után rögtön jönnek értük.

Az iskolai védőnő figyelmeztette a fiúkat a túlsúly veszélyeire. A beszélgetés során elmondták, hogy a nagymama féltő kényeztetése állhat a háttérben.

a *Ismertessen a két fiú barátságának mentális jelentőségéből öt jellemzőt!

- Péternek nagyon sokat jelent Gábor barátsága.
- Csökkenti az elszigetelődését az osztályban.
- Péter nem magányos.
- Barátságuk iskolán kívül is létező kapcsolat.
- Gábor számára előnyös, hogy a nagymamától ő is sok mindent kap.
- Barátja hatására szívesebben jár iskolába Péter.
- Kölcönösen számíthatnak egymásra.
- Megbíznak egymásban.
- Egymással meg tudják osztani problémáikat.

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen öt pont adható.

b.*Milyen helyzete van a két fiúnak az osztályközösségen belül?

Ismertessen ezekből hármat!

- Kettőjük kapcsolata nagyon szoros.
- Kölcönös választáson alapul.
- Nehezíti társaikkal a kapcsolatot, hogy csak tanítási órákon vannak együtt velük.
- Kirekesztődhetnek az osztályközösségből.

Helyes válaszonként egy-egy pont, összesen három pont adható.